

روش‌های سازمان‌دهی متداول سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های ایران و مقایسه آن با روش‌های برتر سازمان‌دهی این اشیاء (با تأکید بر موزه‌های حاوی سکه و اسکناس مطرح جهان)

سعیده تقی‌زاده*

سعید رضایی شریف‌آبادی**

معصومه کربلا آقایی کامران***

چکیده

هدف پژوهش، شناسایی و بررسی روش‌های سازمان‌دهی متداول سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های ایران، و مقایسه آن با روش‌های برتر سازمان‌دهی این اشیاء، با تأکید بر موزه‌های حاوی سکه و اسکناس مطرح جهان است. این پژوهش، پیمایشی و توصیفی است. پژوهشگران با مطالعه منابع مرتبط و به‌ویژه استفاده از ابزار مصاحبه به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته است. در پژوهش، مصاحبه باز به کار برده شده است. (مصاحبه حضوری، تلفنی و از طریق پست الکترونیک). جامعه پژوهش موزه‌های حاوی سکه و اسکناس ایران و مطرح خارج از ایران است. ۶۵ موزه‌دار (۱۳ موزه‌دار ایرانی و ۵۲ موزه‌دار خارج از ایران) در مصاحبه شرکت کردند.

واژگان کلیدی

ذخیره اطلاعات، بازیابی اطلاعات، سازمان‌دهی، شماره‌دهی، نظم، سکه‌ها، اسکناس‌ها، موزه‌های سکه و اسکناس.

saide.taghizade@yahoo.com

newassignments@yahoo.com

mkamran@alzahra.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۹۲/۶/۶

*. کارشناس ارشد علوم کتاب‌داری و اطلاع‌رسانی.

** استاد دانشگاه الزهراء.

*** استادیار دانشگاه الزهراء.

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۲/۲۳

طرح مسئله

انسان‌ها در طول تاریخ، با استفاده از قدرت تفکر، مسیر زندگی را برای خود هموار کرده‌اند. آنها به تدریج، برای برآورده کردن نیازهای خود در زندگی، به دادوستد با یکدیگر روی آوردند و از این طریق سعی کردند که سهولت بیشتری را برای خود ایجاد کنند. در نتیجه سکه‌ها و بعدها اسکناس‌ها را به وجود آوردند. سکه‌ها و اسکناس‌ها در طول تاریخ، همیشه مورد توجه بوده‌اند. این توجه بیشتر به دلیل ارزش مادی این اشیاء بوده است.

سکه‌ها و اسکناس‌ها علاوه بر ارزش مادی، ارزش اطلاعاتی بالایی نیز دارند. اگرچه این ارزش در طول تاریخ نادیده انگاشته شده است. با بررسی سیر تشکیل و تکامل موزه‌ها،^۱ این امر بیش از پیش آشکار می‌گردد. موزه‌دارهای^۲ اولیه، سکه‌ها و اسکناس‌ها را به دلیل ارزش مادی که داشته‌اند، جمع‌آوری کرده و اجازه دیدن این اشیاء را به سایر افراد نمی‌دادند.

به مرور زمان موزه‌دارها به سایر جنبه‌های ارزشمند سکه‌ها و اسکناس‌ها پی بردند. در حال حاضر موزه‌دارها به ارزش اطلاعاتی سکه‌ها و اسکناس‌ها توجهی خاص دارند، اما به دلیل سازمان‌دهی نامناسب این اشیاء موزه‌ای و عدم یکپارچگی در این امر، دسترسی به اطلاعات نهفته در سکه‌ها و اسکناس‌ها با مشکلاتی مواجه شده است.^۳

با توجه به مطالبی که بیان شد، به طور مختصر می‌توان گفت که سازمان‌دهی، به‌عنوان یکی از فرایندهای مدیریت سکه‌ها و اسکناس‌ها، مورد توجه مدیران سازمان‌ها و مراکز موزه‌ای قرار گرفته است. به طور قطع، نظم در هر محیطی موجب بهبود عملکرد و انسجام فعالیت‌هاست. در محیط‌های موزه‌ای، که حجم عظیمی از سکه‌ها و اسکناس‌ها حفظ و نگهداری می‌شوند، نظم (سازمان‌دهی یکپارچه و مناسب)، عنصر اساسی، به‌منظور ارائه سریع، دقیق و مناسب خدمات محسوب می‌شود. بنابراین، با توجه به حجم عظیم سکه‌ها و اسکناس‌ها و گسترش تحولات و نوآوری‌های فناوری، اطلاعاتی و ارتباطی، ضرورت ایجاد یک نظام سازمان‌دهی یکپارچه و مناسب دو چندان شده است. بررسی‌های انجام شده، نشان‌دهنده عدم توجه کافی به مسئله سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌هاست. برای یافتن تمامی موزه‌های سکه و اسکناس جهان، با ایکومن^۴ و ایکوم^۵ مکاتبه‌ای صورت گرفت و لیست موزه‌های سکه و اسکناس و حتی لیست موزه‌های جهان، از این دو سازمان

۱. هر مکانی که در آن سکه‌ها و اسکناس‌ها توسط افراد یا مؤسسات خاص جمع‌آوری، نگهداری و نمایش داده می‌شود.
۲. موزه‌دار شخصی است که مسئولیت سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها را در موزه مربوطه برعهده و از سایر کارمندان اطلاعات بیشتر در این زمینه دارد.

۳. تقی‌زاده، سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها؛ روش‌ها و خط‌مشی توسعه، ص ۲۷ - ۱۳ و ۴۲ - ۳۸.

4. International Committee for Money and Banking Museums (ICOMON).

5. International Council of Museums (ICOM)

درخواست شد. در پاسخ، ایکوم و ایکومن بیان کردند که چنین لیست‌هایی در حال حاضر وجود ندارند. در پژوهش حاضر، لیستی از موزه‌های سکه و اسکناس جهان ارائه شده است.

منابع بسیاری را به‌عنوان پیشینه پژوهش حاضر می‌توان بیان کرد، اما در اینجا فقط به برخی از آنها اشاره می‌شود. منابعی که در ادامه ارائه شده‌اند، از مرتبط‌ترین منابع به پژوهش حاضر هستند.

هاهمن^۱ در مقاله‌ای با عنوان «شناساگر موزه - شناسایی موزه و اشیای موزه‌ای در اینترنت» به ارائه «شناساگر موزه»^۲ به‌منظور شناسایی موزه و اشیای موزه‌ای در اینترنت پرداخته است. در این منبع بیان شده است که در حال حاضر، توافقی درمورد شناسه ثابت و منحصربه‌فرد اشیای موزه‌ای در اینترنت وجود ندارد. همچنین بیان شده است که «شناساگر موزه» (در منبع حاضر ارائه شده است) کامل‌کننده سیستم شماره ثبت،^۳ به‌منظور متناسب کردن نیازمندی‌های تبادل داده‌های دیجیتال و وب معناگرا^۴ است. مقاله حاضر به نبود استاندارد بین‌المللی برای شماره ثبت، اشاره کرده و بیان شده است که اکثر شماره‌های ثبت، دارای سه قسمت هستند. چنین شماره‌های ثبتی، منحصر به موزه‌ای خاص هستند و چشم‌انداز جهانی از آنها نمی‌توان انتظار داشت. برای رفع این مشکلات، مقاله حاضر «شناساگر موزه» را در وب معناگرا مطرح کرده است. اطلاعات ارائه‌شده در این مقاله بیشتر جنبه فنی و برنامه‌نویسی دارد.^۵

شبکه اطلاعات تاریخی کانادایی‌ها در منبعی با عنوان «چین: راهنمایی برای استانداردهای موزه‌ای» راهنمایی برای استانداردهای موزه‌ای ارائه کرده است. در این راهنما بیان شده است که انواع مختلفی از استانداردها، برای مدیریت اطلاعات مجموعه‌های موزه‌ای استفاده می‌شود. این استانداردها که استانداردهای تکنیکی جامعی هستند، به‌عنوان راهنمای عمومی، موزه‌ها را در نمایه‌سازی، ذخیره‌سازی، بازیابی، اشتراک و ارائه کارآمد و یکپارچه اطلاعات اشیای موزه‌ای در سیستم اتوماتیک (خودکار) و کاغذی توانمند می‌سازند. این راهنما شامل استاندارد ساختارهای داده،^۶ استانداردهای واژگان،^۸ استانداردهای قوانین فهرست‌نویسی،^۹ استانداردهای قالب داده‌ها برای تبادل

1. Hohmann.

2. MuseumID.

۳. روش سنتی که هم‌اکنون مورد استفاده موزه‌ها است. در این نوع شماره‌دهی، اشیاء به‌ترتیب ورود و ثبت در موزه شماره دریافت می‌کنند. (Registration Number or Inventory Number)

4. Semantic Web.

5. Hohmann, *MuseumID - Identifying museums and museum objects on the internet*.

6. CHIN.

۷. برای تعیین نوع اطلاعات به‌منظور ثبت کردن (Metadata: Data Structure Standards).

۸. برای تعیین نوع واژگان به‌منظور ثبت کردن (Vocabulary: Data Value Standards).

۹. برای تعیین نظم، نحوه و فرمت داده‌ها و اطلاعات به‌منظور فهرست‌نویسی و ثبت کردن (Cataloguing) (Rules: Data Content Standards).

اطلاعات^۱ و استانداردهای رویه^۲ است. هدف این راهنما استانداردسازی کامل فرایند ذخیره، بازیابی و ارائه اطلاعات اشیاء موزه‌ای است.^۳

بویلن و وولارد^۴ در منبعی با عنوان «دستنامه آموزشی: برای راهاندازی موزه‌ها: کتاب راهنمای عملی» دستنامه^۵ آموزشی برای استفاده در موزه‌های پویا ارائه کرده‌اند. در این دستنامه بیان شده است که حتی روش‌های شماره‌دهی، در بخش‌های مختلف بعضی از موزه‌ها متفاوت هستند. هدف دستنامه حاضر، راه‌اندازی موزه‌هایی پویا است، به‌همین دلیل تمامی مراحل راه‌اندازی موزه‌ای پویا در این منبع، به‌طور کامل توضیح داده شده است. در این دستنامه آموزش‌های مختلفی در زمینه‌های گوناگون موزه‌ای، از جمله نقش موزه‌ها و اصول اخلاقی موزه‌ها، مدیریت مجموعه‌های موزه‌ای، ثبت اشیاء موزه‌ای، حفاظت و نگهداری اشیاء موزه‌ای، نمایش و نمایشگاه‌های موزه‌ای، راهنمایی بازدیدکننده در موزه‌ها، مدیریت موزه‌ها، مدیریت کارکنان موزه‌ها، مدیریت فروش و امنیت موزه‌ها ارائه شده است. این دستنامه توسط ایکوم و به درخواست یونسکو،^۶ منتشر شده است.^۷

بروس و مایکل^۸ در کتابی با عنوان *فهرست‌نویسی استاندارد سکه‌های جهان* به بیان استاندارد فهرست‌نویسی، برای سکه‌های جهان پرداخته‌اند. هدف اصلی این کتاب ارائه فهرست‌نویسی کامل و یکپارچه برای سکه‌ها در سطح جهان است. در این منبع، اطلاعات خوبی در زمینه فروشنده‌های سکه، توزیع‌کنندگان سکه و بانک‌ها بیان شده است. همچنین در منبع حاضر، اطلاعاتی در مورد تاریخ کشورهای مختلف، برای درک بهتر فهرست‌نویسی سکه‌ها ارائه، و جدول‌های استاندارد برای ایجاد یکپارچگی میان زبان‌های مختلف ارائه می‌شود. این جدول‌ها، شامل سیستم استاندارد عددی بین‌المللی (حرفی و عددی) و اختصارات در زبان‌های مختلف است. منبع حاضر، اطلاعات خوبی در زمینه نحوه چیدمان و شماره‌دهی سکه‌ها به همراه تصویرهایی از این اشیاء و شناساگرهای ثابت برای سکه‌های کشورهای مختلف، همراه با تصویر ارائه کرده است. همچنین این منبع اطلاعات مفیدی در زمینه قابل درک کردن تاریخ کشورهای مختلف بیان کرده است (مانند اختصار نشان‌دهنده نوع تاریخ، AD (برای مسیحیان) و AH (برای مسلمانان)).^۹

۱. برای تعیین استانداردهایی که تبادل اطلاعات را تسهیل می‌کند (Interchange: Data Format Standards).

۲. برای تعیین روند مدیریت مجموعه (Procedural Standards).

3. Canadian Heritage Information Network (CHIN), CHIN Guide to Museum Standards.

4. Woollard.

۵. کتاب مرجعی است که موضوعات مهم بنیادی یک رشته را به‌طور اختصار بیان می‌کند و یا خواننده را در یادگیری جنبه‌های خاص یک موضوع یاری می‌دهد.

6. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

7. Boylan, The Trainer's Manual: For use with Running a Museum: A Practical Handbook.

8. Michael.

9. Bruce, 2008 Standard catalog of world coins.

کاحاج در کتابی با عنوان *فهرست‌نویسی استاندارد اسکناس‌های جهان* مشابه با کتاب بروس و مایکل، به بیان استاندارد فهرست‌نویسی برای اسکناس‌های جهان پرداخته است. رئوس اطلاعات ارائه‌شده در این منبع مانند منبع قبلی است.^۱

تقی‌زاده، رضایی شریف‌آبادی و کربلا آقایی کامران، در مقاله‌ای با عنوان «سازمان‌دهی یکپارچه سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها» به بررسی کلی سازمان‌دهی یکپارچه سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های ایران و جهان پرداخته‌اند. هدف اصلی این پژوهش، پیشنهاد نظام هماهنگ به‌منظور سازمان‌دهی یکپارچه و مناسب این اشیاء در موزه‌هاست. نظام هماهنگ، دارای ۸ عنصر^۲ است.^۳

حق‌صفت در کتابی با عنوان «*دو روی سکه*» به بررسی سکه‌های ماشینی جمهوری اسلامی ایران، از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۸۶ پرداخته است. کتاب حاضر، ضمن ارائه اطلاعاتی درباره آلیاژهای سکه و نحوه قیمت‌گذاری آن، به بررسی سکه‌های موجود از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۸۶ پرداخته است. در این بررسی، قوانین و مصوبات مطرح در تولید سکه، اندازه سکه‌ها، جدول مشخصات سکه‌های ضرب‌شده و خلاصه‌ای از مشخصات سکه‌های هر دوره شامل: مبلغ اسمی، تاریخ ضرب، شرح رو و پشت سکه، جنس، وزن و قطر، به همراه تصویری از سکه مربوطه ارائه شده است. در پایان کتاب نیز جدول‌ها و مشخصات سکه‌ها به زبان لاتین پیوست شد. در این کتاب همچنین کدی (شماره‌دهی) برای سکه‌ها پیشنهاد شده است.^۴

روش پژوهش

سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این پژوهش، از جنبه‌های شماره‌دهی^۵ (کددهی) سکه‌ها و اسکناس‌ها، نظم حاکم بر چیدمان این اشیاء در ویترین^۶، چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن و چیدمان مدارک مربوط به این اشیاء، مورد بررسی قرار گرفته است (سؤالات مطرح در مصاحبه‌ها در محور این چهار جنبه سازمان‌دهی بودند).

در مرحله انتخاب جامعه پژوهش، سعی شد تا تمامی موزه‌های جهان که دارای سکه و اسکناس هستند، در نظر گرفته شوند. به جهت حجم مقاله، تنها مهم‌ترین موزه‌هایی که حاوی سکه و

1. Cuhaj, Standard catalog of world paper money.

۲. اطلاعات کامل مربوط به نظام هماهنگ در قسمت‌های بعدی ارائه شده است.

۳. تقی‌زاده، «سازمان‌دهی یکپارچه سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها»، *گنجینه اسناد*، ش ۲۲، ص ۱۲۶ - ۱۰۶.

۴. اطلاعات کامل در مورد این کد در قسمت‌های بعدی بیان شده است.

۵. ر.ک: حق‌صفت، *دو روی سکه: سکه‌های ماشینی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۱۶ - ۱۳۵۸*.

۶. شماره‌ای که به هر کدام از سکه‌ها و اسکناس‌ها اختصاص داده می‌شود.

۷. الگوی نظمی که براساس آن سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویترین چیده می‌شوند.

اسکناس هستند، در جدول های ۱ و ۲ ارائه شده‌اند.^۱ همچنین سایر اطلاعات مربوط به موزه‌ها، از جمله پست الکترونیکی، آدرس سایت، نشانی و تلفن ارائه نشده است.^۲

جدول (۱) موزه‌های حاوی سکه و اسکناس ایران (الفبایی نام شهر)

نام موزه‌ها	نام مصاحبه شونده‌ها (موزه‌دارها) و سمت آنها
موزه باستان‌شناسی بیرجند	بهروش (کارشناس موزه) و شعبی (امین اموال)
موزه آذربایجان، تبریز	صریریایی (مسئول موزه و گنجینه‌دار)
موزه پول (تهران)	جواهری (مدیرکل موزه‌های بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی) و اندامی (عضو اجرایی و عضو کمیته تخصصی موزه‌های پول و بانکداری ایکوم در ایران و کارشناس موزه)
موزه سکه بانک سپه (تهران)	فروغیان (کارشناس سکه و موزه‌دار)
موزه ملی ایران (تهران)	باصری (مسئول بخش سکه و مهر)
موزه ملی ملک (تهران)	رازی‌پور (کارشناس موزه و باستان‌شناسی)
موزه آستانه مقدسه قم	یوسف‌زاده (موزه‌دار)
گنجینه تبر، اسکناس و مسکوک موزه آستان قدس رضوی	بهروز (معاون امور موزه‌ها و مسئول خزانه) و یزدی‌نژاد (مسئول گنجینه تبر، اسکناس و مسکوک)
موزه سکه و مردم‌شناسی حیدرزاده (یزد)	حیدرزاده (صاحب موز) و صفری (موزه‌دار)

جدول (۲) موزه‌های حاوی سکه و اسکناس خارج از ایران (الفبایی نام کشور)

نام موزه‌ها	کشور	نام مصاحبه شونده‌ها (موزه‌دارها) و سمت آنها
Antarctica Bank, Museum	Antarctica	Dave (Curator)
Royal Australian Mint, Museum	Australia	Ian Hutchinson (Museum Manager)
Interesting World Coins	Barbados	Joel Anderson (Curator)
Royal Numismatic Society of Belgium, Museum	Belgium	Jan Moens (Curator) & Johan Van Heesch (Curator)

۱. ملاک انتخاب موزه علاوه بر مطرح بودن موزه، روش سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در آن موزه نیز بوده است.
۲. برای کسب اطلاعات بیشتر، به پایان‌نامه مربوطه مراجعه نمایید: تقی‌زاده، سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها: روش‌ها و خط‌مشی توسعه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، تهران، ۱۳۹۰.

نام مصاحبه‌شونده‌ها (موزه‌دارها) و سمت آنها	کشور	نام موزه‌ها
Simone Ferreira Gaspar de Oliveira (Substitute Coordinator Manager of Communication)	Brazil	Museum of Money-Banco Central do Brasil
Lazarova Ines (Curator)	Bulgarian	Bulgarian National Bank, Museum
Dr. M. Leduc-Grimaldi (Curator)	Central African Republic	Royal Museum for Africa
Sanchez Chaves Gisela Maria (Public Relationship)	Costa Rica	Numismatic Museum, Costa Rica Central Bank
Jaakko Koskentola (Head of Museum)	Finland	Bank of Finland Museum
Presse Information	Germany	Deutsche Bundesbank, Museum
Dr. Dimitra Tsangari (Curator)	Greece	Alpha Bank Numismatic Collection
Bognar Tamas (Curator)	Hungary	Magyar Nemzeti Bank Museum
Anton Holt (Numismatist)	Iceland	Central Bank of Iceland, Museum
Stefano Ruggeri (Curator) & Massimo Morandini (Curator) & Giuseppe Motta (Curator)	Italy	Bank of Italy, Museum
Currency Museum	Japan	Currency Museum Bank of Japan
Vincas Ruzas (Museum Expert)	Lithuania	Money Museum of the Bank of Lithuania
Keri Roberts (Information Officer) & Carolyn McGill (Collection Manager, History)	New Zealand	Museum of New Zealand
Doug MacBeath, Curator & Hania Smerecka, Curator	Scotland	Museum on the Mound
Mercedes Lopez de la (Assistant Curator)	Spain	Mint Museum, Madrid, Spain

نام مصاحبه شونده‌ها (موزه‌دارها) و سمت آنها	کشور	نام موزه‌ها
Discovery Centre Team & Richard Gillespie (Head History) & Technology	UK (United Kingdom)	Museum Victoria
Ilaria Perzia (Administrator of Antiquities) & Dr. Chris Osman (Documentation Officer) & Roz Britton-strong (Curator) & Volker Heuchert (Collections Manager)	UK	Ashmolean Museum
Marie (Curator) & Grayson Perry Information (Curator) & Tom Hockenhull Duty (Curator)	UK	British Museum
David Cowen(Director of Exhibits) & Maura Ferguson (Director of Exhibits) & Educational Programs & Kristin Aguilera (Administrative Assistant) & Tempris Small (Administrative Assistant)	USA	Museum of American Finance

۱. متداول‌ترین روش‌های سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های ایران کدام هستند؟ پاسخ این سؤال با توجه به مصاحبه‌های صورت‌گرفته با موزه‌دارهای موزه‌های حاوی سکه و اسکناس ایران، و منابع اطلاعاتی که دارای اطلاعات مفیدی در زمینه سازمان‌دهی اشیاء موزه‌ای (سکه‌ها و اسکناس‌ها) هستند، ارائه شده است.

پاسخ سؤال حاضر در قالب جدول‌هایی به‌صورت مجزا، براساس موزه‌های حاوی سکه و اسکناس ایران و منابع اطلاعاتی، در زمینه سازمان‌دهی اشیاء موزه‌ای (سکه‌ها و اسکناس‌ها) بیان شده است. همچنین این جدول‌ها در دو موردی که بیان شد، براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها و شماره‌دهی این اشیاء، موزه‌ای نیز تفکیک شده‌اند.

جدول (۳) شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های ایران (القبایی نام موزه)

نام مصاحبه شونده‌ها (موزه‌دارها)	روش شماره‌دهی	نام موزه‌ها
بهروز و یزدی‌نژاد	ابتدای نام شیء / شماره ثبت (مسلول ورود) که به هر نوع شیئی جداگانه از ۱ شماره داده می‌شود. مثال: ۱۲۰ / س (سکه) --- ۱۲۰ / الف (اسکناس)	گنجینه تمبر، اسکناس و مسکوک موزه آستان قدس رضوی

نام موزه‌ها	روش شماره‌دهی	نام مصاحبه شونده‌ها (موزه‌دارها)
موزه آذربایجان، تبریز ^۱	شماره ثبت (مسلسل ورود) مثال: ۱، ۲، ۳	صریرایی
موزه آستانه مقدسه قم	شماره آلبوم / شماره ثبت (مسلسل ورود). مثال: ۱ / ۵، ۲ / ۵، ۳ / ۵	یوسف‌زاده
موزه باستان‌شناسی بیرجند	شماره ثبت (مسلسل ورود)	بهروش و شعبی
موزه پول	کد سازمان / کد (اسم مستعار شخصی که اشیاء از او صادره شده) / شماره ثبت (مسلسل ورود). مثال: ۱ / ۵۸۲ / ۰۰۸۳	جواهری و اندامی
موزه سکه بانک سپه	شماره ثبت (مسلسل ورود)	فروغیان
موزه سکه و مردم‌شناسی حیدرزاده (یزد)	شماره ثبت (مسلسل ورود)	حیدرزاده و صفری
موزه ملی ایران ^۲	شماره ثبت (مسلسل ورود): هر بخشی (مانند بخش سکه و مهر) شماره‌دهی جداگانه‌ای دارد. شماره‌دهی در بخش مهر و سکه از ۱ شروع می‌شود. مثال: ۱، ۲، ۳	باصری
موزه ملی ملک	در هر دوره‌ای از ۱ شماره‌دهی کرده‌اند. مثال: ۱ عباسی، ۲ عباسی، .. / ۱ اموی، ۲ اموی، .. / ۱ پهلوی، ۲ پهلوی، ..	رازی‌پور

جدول (۴) نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین موزه‌های ایران (الفبایی نام موزه)

نام موزه‌ها	نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه	نام مصاحبه شونده‌ها (موزه‌دارها)
گنجینه تمبر، اسکناس و مسکوک موزه آستان قدس رضوی	براساس تسلسل تاریخی (کشور، دوره تاریخی)	بهروز و یزدی‌نژاد
موزه آذربایجان، تبریز	براساس تسلسل تاریخی (دوره تاریخی)	صریرایی

۱. در اینجا لازم به ذکر است که استاد سید جمال ترابی طباطبایی (سکه‌شناس) در زمینه سازمان‌دهی سکه‌ها در این موزه، تلاش بسیار کرده است.
۲. استاد ملکه ملک‌زاده بیانی (فوق باستان‌شناسی) در زمینه سازمان‌دهی سکه‌ها در موزه ملی ایران و موزه سکه بانک سپه تلاش بسیار کرده است.

نام موزه‌ها	نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه	نام مصاحبه شونده‌ها (موزه‌دارها)
موزه آستانه مقدسه قم	سکه‌ها و اسکناس‌ها در سه قسمت ارائه شده‌اند: ۱. ضرب قم ۲. صدر اسلام ۳. اشکانی و ساسانی	یوسف‌زاده
موزه باستان‌شناسی بیرجند	براساس تسلسل تاریخی (دوره تاریخی)	بهروش و شعبی
موزه پول	براساس تسلسل تاریخی (دوره تاریخی، پادشاه، سال ضرب)	جواهری و اندامی
موزه سکه بانک سپه	براساس تسلسل تاریخی (قاره، کشور، دوره تاریخی)	فروغیان
موزه سکه و مردم‌شناسی حیدرزاده (یزد)	براساس تسلسل تاریخی (دوره تاریخی)	حیدرزاده و صفری
موزه ملی ایران	براساس تسلسل تاریخی (کشور، دوره تاریخی)	باصری
موزه ملی ملک	براساس تسلسل تاریخی (کشور، دوره تاریخی)	رازی‌پور

جدول (۵) شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها براساس منابع

روش شماره‌دهی	نویسنده (سال)
۱. کد محل نگهداری ۲. کد شیئی ۳. کد کشور (کد شهر) ۴. کد دوره ۵. کد حاکم ۶. سال ساخت ۷. کد ارزش (برای اسکناس‌ها و اختیاری) ۸. کد جنس ^۱	تقی‌زاده، رضایی شریف‌آبادی و کربلا آقایی کامران
دوره سکه / مبلغ / جنس / سال ضرب / باریکه / ردیف	حق‌صفت ^۲

در ادامه پاسخ به دو سؤال فرعی در زمینه سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های ایران ارائه شده است. این دو سؤال مربوط به چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن و چیدمان مدارک مربوط به آنها در موزه‌های ایران است. پاسخ به این دو سؤال، با توجه به مصاحبه‌های صورت‌گرفته با موزه‌دارهای موزه‌های حاوی سکه و اسکناس ایران ارائه شده است (در منابع، اطلاعاتی در این زمینه ارائه نشده است).

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر به مقاله مربوطه مراجعه نمایید: تقی‌زاده، رضایی شریف‌آبادی و کربلا آقایی کامران، «سازمان‌دهی یکپارچه سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها»، گنجینه اسناد، بهار ۱۳۹۱، ش ۲۲، ص ۱۲۶ - ۱۰۶.
۲. حق‌صفت، دو روی سکه، سکه‌های ماشینی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۶ - ۱۳۵۸، ص ۳۲.

جدول (۶) چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن و چیدمان مدارک مربوط به این اشیاء در موزه‌های ایران (القبایی نام موزه)

نام موزه‌ها	چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن	چیدمان مدارک مربوط به سکه‌ها و اسکناس‌ها	نام مصاحبه شونده‌ها (موزه‌دارها)
گنجینه تمبر، اسکناس و مسکوک موزه آستان قدس رضوی	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویترین این موزه	بهرروز و یزدی‌نژاد
موزه آذربایجان، تبریز	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	صریرایی
موزه آستانه مقدسه قم	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	یوسف‌زاده
موزه باستان‌شناسی بیرجند	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	بهروش و شعیبی
موزه پول	براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویترین این موزه	براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویترین این موزه	جواهری و اندامی
موزه سکه بانک سپه	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	فروغیان
موزه سکه و مردم‌شناسی حیدرزاده (یزد)	بدون نظمی خاص	مدارکی در موزه وجود ندارد. در جای دیگری مدارک نگهداری می‌شوند.	حیدرزاده و صفری
موزه ملی ایران	براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویترین این موزه	براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویترین این موزه	باصری
موزه ملی ملک	براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویترین این موزه	براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویترین این موزه	رازی‌پور

۲. متداول‌ترین روش‌های سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های خارج از ایران کدام هستند؟

جواب سؤال در قالب جدول‌هایی ارائه شده است. روال ارائه اطلاعات، براساس سؤال قبل است.

جدول (۷) شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های خارج از ایران (الفبایی نام موزه)

نام مصاحبه‌شونده‌ها (موزه‌دارها)	روش شماره‌دهی	نام موزه‌ها
هیسیج ^۲	اختصار نام موزه / اختصار نام مجموعه، سال - شماره شیئی مثال: KBR / CM, 2011-256	انجمن سکه‌شناسی سلطنتی بلژیک، موزه ^۱
دیو ^۷	کشور، پول، تاریخ / شماره فهرست ^۵ مثال: France, 2 francs, 1918. KM#46 ^۶	بانک آنتارکتیکا، موزه ^۳
متا ^۹	شماره ثبت (مسلسل ورود)	بانک ایتالیا، موزه ^۸
بخش اطلاعات مطبوعات ^{۱۱}	شماره ثبت (مسلسل ورود)	بانک باند آلمان، موزه ^{۱۰}
هات ^{۱۳}	شماره ثبت (مسلسل ورود)	بانک مرکزی ایسلند ^{۱۲}
لزرورا ^{۱۵}	نام مجموعه / چندمین شیء در مجموعه مثال: N1 (Grec coins)----- N1-235	بانک ملی بلغارستان، موزه ^{۱۴}
اندرسون ^{۱۸}	براساس کتاب فهرست‌نویسی استاندارد سکه‌های جهان ^{۱۷} شماره فهرست داده می‌شود. مثال: KM# 63	سکه‌های جذاب جهان (باربادوس) ^{۱۶}

1. Royal Numismatic Society of Belgium, Museum

2. Heesch

3. Antarctica Bank, Museum

۴. ارزش پول (2 francs)

5. Catalogue Number

۶. اختصار نام فرد ابداع‌کننده شماره فهرست # شماره ثبت (مسلسل ورود)

7. Dave

8. Bank of Italy, Museum

9. Motta

10. Deutsche Bundesbank, Museum

11. Presse Information

12. Central Bank of Iceland, Museum

13. Holt

14. Bulgarian National Bank, Museum

15. Lazarova

16. Interesting World Coins (Barbados)

17. Standard catalog of world coins

18. Anderson

نام مصاحبه‌شونده‌ها (موزه‌دارها)	روش شماره‌دهی	نام موزه‌ها
هاچینسون ^۲	شماره ثبت (مسلسل ورود)	ضراب‌خانه سلطنتی استرالیا، موزه ^۱
تسانگ ^۴	شماره ثبت (مسلسل ورود)	مجموعه سکه‌شناسی بانک آلفا (یونان) ^۳
هانچرت ^۶	اختصار نام موزه / سال - چندمین شیء در سال خاص مثال: HCR 2001-12	موزه اشمولین (انگلیس) ^۵
کسکنتلا ^۸	شماره‌دهی خاص خود را دارند. این شماره‌دهی مکان دقیق سکه و اسکناس را نشان می‌دهد و از هیچ‌یک از شماره‌دهی‌های ملی و بین‌المللی پیروی نمی‌کند.	موزه بانک فنلاند ^۷
تاماس ^{۱۰}	شماره ثبت (مسلسل ورود)	موزه بانک ملی مجارستان ^۹
هاکنهول ^{۱۲}	شماره فهرست	موزه بریتانیا، انگلیس ^{۱۱}
ریورا ^{۱۴}	کشور، پول، تاریخ. مثال: France, 1 Francs, 1918	موزه پول (آمریکا) ^{۱۳}
موزه پول ^{۱۶}	برای شماره‌دهی ابتدا براساس طبقه‌بندی زیر اشیاء موزه‌ای تفکیک می‌شوند و سپس شماره‌دهی صورت می‌گیرد: 1. Japanese Gold Coins (before Meiji Restoration(1868)) 2. Japanese Gold Coins (after Meiji Restoration) 3. Japanese Silver Coins (before Meiji Restoration) 4. Japanese Silver Coins (after Meiji Restoration) 5. Japanese Non-Gold or Silver Coins (before Meiji Restoration) 6. Japanese Non-Gold or Silver Coins (after Meiji Restoration)	موزه پول بانک ژاپن ^{۱۵}

1. Royal Australian Mint, Museum.
2. Hutchinson.
3. Alpha Bank Numismatic Collection (Greece).
4. Tsangari.
5. Ashmolean Museum (UK).
6. Heuchert.
7. Bank of Finland Museum.
8. Koskentola.
9. Magyar Nemzeti Bank Museum.
10. Tamas.
11. British Museum (UK).
12. Hockenhull.
13. Money Museum (USA).
14. Rive.
15. Currency Museum Bank of Japan.
16. Currency Museum.

نام مصاحبه‌شونده‌ها (موزه‌دارها)	روش شماره‌دهی	نام موزه‌ها
	7. Japanese Notes (before Meiji Restoration) 8. Japanese Notes (after Meiji Restoration) 9. Other Notes and Coins 10. East Asian Coins 11. Other Foreign Coins 12. Foreign Notes 13. Money related items (Wallets, chests, old documents like IOUs, maps, and so on)	
البورا ^۳	<p>این موزه دارای شماره فهرست‌نویسی^۲ مجزا برای سکه‌ها و اسکناس‌هاست.</p> <p>سکه: دارای شماره‌ای ۴ قسمتی به شرح زیر هستند: X XXX XX XX</p> <p>۱. نشان‌دهنده استانداردهای پولی (9-1): Reis (1), Cruzeiro of 1942 (2), Cruzeiro Novo (3), Cruzeiro of 1970 (4), Cruzado (5), Cruzado Novo (6), Cruzeiro of 1990 (7), Cruzeiro Real (8) and Real (9)</p> <p>۲. شماره‌ای سه‌رقمی که نشان‌دهنده سکه‌هایی با ارزش، تاریخ، جنس و شماره‌ای برابر است. وقتی که استاندارد پول تغییر می‌کند، این شماره مجدد از 001 شروع می‌شود. این شماره، نظم سکه‌ها را در فهرست موزه نشان می‌دهد.</p> <p>۳. شماره‌ای ۲ رقمی که نشان‌دهنده ارزش سکه است (در سکه‌ها ممکن است مواردی باشد که آنها را از سکه اصلی متمایز کند). این شماره از 01 تا 99 متغیر است.</p> <p>۴. شماره‌ای دو رقمی است. 01 نشان‌دهنده سکه‌های رایج در دادوستد و 02 نشان‌دهنده فلزی مقاوم که در دادوستد رایج نبوده است.</p> <p>اسکناس: دارای شماره‌ای ۴ قسمتی به شرح زیر هستند: X XXX XX XX</p> <p>۱. نشان‌دهنده استانداردهای پولی (9-1): Reis (1), Cruzeiro of 1942 (2), Cruzeiro Novo (3), Cruzeiro of 1970 (4), Cruzado (5), Cruzado Novo (6), Cruzeiro of 1990 (7), Cruzeiro Real (8) and Real (9)</p> <p>۲. شماره‌ای سه‌رقمی که نشان‌دهنده اسکناس‌هایی با ارزش، مدل و شماره‌ای برابر است. وقتی که استاندارد پول تغییر می‌کند این شماره مجدد از 001 شروع می‌شود. این شماره</p>	موزه پول بانک مرکزی برزیل ^۱

1. Museum of Money- Banco Central do Brasil
2. cataloging numbers
3. Oliveira

نام موزه‌ها	روش شماره‌دهی	نام مصاحبه‌شونده‌ها (موزه‌دارها)
	نظم اسکناس‌ها را در فهرست موزه نشان می‌دهد. ۳. شماره‌ای ۲ رقمی که نشان‌دهنده ارزش اسکناس است (تغییر شماره سریال، امضا و بعضی از تغییرات فیزیکی که خیلی قابل توجه نیست و شماره فهرست را تغییر نمی‌دهد). این شماره از 01 تا 99 متغیر است. ۴. شماره‌ای دو رقمی است. 01 نشان‌دهنده اسکناس‌های رایج در دادوستد و 02 نشان‌دهنده اسکناس‌های مدل است.	
موزه پول بانک مرکزی لیتوانی ^۱	نوع شیء / پول / سال / کشور. مثال: Coin. 5 cents. 2009. Lithuania Banknote. 10 litas. 1991. Lithuania	رزاس ^۲
موزه روی تپه (اسکاتلند) ^۳	سکه: کد نام موزه (EDNMM) سال (YYYY) / چندمین شیء که در سال خاص وارد موزه شده (NNN) / شماره خاص سکه (NNN) مثال: EDNMM YYYY.NNN.NNN EDNMM 2012.037.07 اسکناس: شناساگر مخزن (GB1830) / شناساگر مجموعه (BLB1) / ردیف / زیر ردیف / شماره شیء مثال: GB1830 BLB1 / 7 / 13 / 9 / 3	مک بس و اسمرکا ^۴
موزه سکه‌شناسی بانک مرکزی کاستاریکا ^۵	اختصار نام موزه (BCCR) / کد سکه (M) یا اسکناس (P) / شماره ردیف. مثال: BCCR-M-1530	گیسلا ماریا ^۶
موزه سلطنتی آفریقا ^۷	شماره‌دهی سه‌گانه سال ورود / چندمین مجموعه در سال خاص / چندمین شیء در مجموعه خاص. مثال: 2012.59.12	گریمالدی ^۸
موزه ضرب‌خانه مادرید اسپانیا ^۹	شماره ثبت (مسلسل ورود)	لوپزد ^{۱۰}

1. Money Museum of the Bank of Lithuania
2. Ruzas
3. Museum on the Mound (Scotland)
4. MacBeath & Smerecka
5. Numismatic Museum, Costa Rica Central Bank
6. Gisela Maria
7. Royal Museum for Africa
8. Grimaldi
9. Mint Museum, Madrid, Spain
10. Lopezde

نام مصاحبه‌شونده‌ها (موزه‌دارها)	روش شماره‌دهی	نام موزه‌ها
مک گیل ^۲	اختصار نام مجموعه / شماره ثبت (مسلسل ورود) مثال: NU 1 (Numismatic collection)	موزه نیوزیلند ^۱
گیلیسپی ^۴	شماره ثبت (مسلسل ورود)	موزه ویکتوریا ^۳ (انگلیس)

جدول (۸) نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین موزه‌های خارج از ایران
(الفبایی نام موزه)

نام مصاحبه‌شونده‌ها (موزه‌دارها)	نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه	نام موزه‌ها
هیسیچ	براساس تسلسل تاریخی	انجمن سکه‌شناسی سلطنتی بلژیک، موزه
دیو	براساس کشور، پول، تاریخ و شماره فهرست	بانک آنتارکتیکا، موزه
متا	براساس تسلسل تاریخی	بانک ایتالیا، موزه
بخش اطلاعات مطبوعات	براساس تسلسل تاریخی	بانک باند آلمان، موزه
هات	براساس تسلسل تاریخی	بانک مرکزی ایسلند
لرزوا	براساس تسلسل تاریخی	بانک ملی بلغارستان، موزه
اندرسون	براساس الفبایی کشورها، الفبایی تقسیمات فرعی جغرافیایی، تسلسل تاریخی، نوع و ارزش سکه	سکه‌های جذاب جهان (باربادوس)
هاچینسون	براساس تسلسل تاریخی	ضرابخانه سلطنتی استرالیا، موزه
تسانگ	براساس تسلسل تاریخی	مجموعه سکه‌شناسی بانک آلفا (یونان)
هانچرت	براساس نظم زیر اشیاء موزه‌ای را نمایش می‌دهند: HCR Greek HCR Roman Republican HCR Roman Provincial HCR Roman Imperial HCR Byzantine HCR British Isles HCR Brit E p & Com, America & Africa	موزه اشمولین (انگلیس)

1. Museum of New Zealand
2. McGill
3. Museum Victoria
4. Gillespie

نام مصاحبه‌شونده‌ها (موزه‌دارها)	نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه	نام موزه‌ها
	HCR Continental Europe HCR Islamic HCR Indian Subcontinent HCR East Asia HCR medals HCR Tokens & Jetons HCR Paper Money HCR Casts, Electrotypes & Forgeries HCR Mixed & Paranumismatica	
کسکتلا	براساس شماره‌دهی خاص خود	موزه بانک فنلاند
تاماس	براساس تسلسل تاریخی	موزه بانک ملی مجارستان
هاکنهول	سکه: روش‌های مختلفی برای سازمان‌دهی (نظم‌دهی) مجموعه‌های مختلف دارند: ۱. براساس شماره فهرست ۲. براساس تسلسل تاریخی ۳. براساس نظم الفبایی سازنده اسکناس: براساس کشور، منطقه و تسلسل تاریخی	موزه بریتانیا، انگلیس
ریورا	براساس تسلسل تاریخی	موزه پول (آمریکا)
الیورا	براساس تسلسل تاریخی	موزه پول بانک مرکزی برزیل
رزاس	براساس نوع شیئی، پول، سال، کشور	موزه پول بانک مرکزی لیتوانی
مک بس و اسمرکا	سکه: براساس تسلسل تاریخی (کشور، دوره تاریخی) اسکناس: براساس مجموعه، بخش، پول و تاریخ	موزه روی تپه (اسکاتلند)
گیسلا ماریا	براساس تسلسل تاریخی	موزه سکه‌شناسی بانک مرکزی کاستاریکا
گریمالدی	براساس تسلسل تاریخی	موزه سلطنتی آفریقا
لوپزد	براساس تسلسل تاریخی (دوره تاریخی)	موزه ضراب‌خانه مادرید اسپانیا
مک گیل	براساس تسلسل تاریخی	موزه نیوزیلند
گیلیسپی	سکه: براساس سکه، کشور سازنده و تسلسل تاریخی اسکناس: براساس اسکناس، کشور سازنده و تسلسل تاریخی	موزه ویکتوریا (انگلیس)

جدول (۹) شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها براساس منابع (الفبایی نام نویسنده)

نام موزه‌ها	روش شماره‌دهی	نویسنده
موزه‌های آلبرتا ^۱	شماره‌دهی سه‌گانه سال ورود / چندمین مجموعه در سال خاص / چندمین شیء در مجموعه خاص / حروف نشان‌دهنده قسمت‌های مرتبط، یا منفصل و یا تکراری. مثال: 1989.5.17a & 1989.5.17b	انجمن موزه‌های آلبرتا ^۲
	باک، سه روش شماره‌دهی برای اشیاء موزه‌ای بیان کرده است: ۱. شماره‌دهی سه‌گانه سال ورود / چندمین مجموعه در سال خاص / چندمین شیء در مجموعه خاص / حروف نشان‌دهنده قسمت‌های مرتبط، یا منفصل و یا تکراری. مثال: 1982.5.1a & 1982.5.1b در شماره‌دهی سه‌گانه برای مجموعه‌های کرایه‌شده و امانی پیشوندی به شماره اختصاص پیدا می‌کند. مثال: (Transaction) (Loan) L1982.5.1 / TR1982.5.1 ۲. شماره ثبت (مسلول ورود) ۳. سال ورود / شماره شیئی. مثال: 76.21	باک ^۳
موزه تاریخی قلعه میسولا ^۴	شماره‌دهی سه‌گانه سال ورود / چندمین مجموعه در سال خاص / چندمین شیء در مجموعه خاص / حروف نشان‌دهنده قسمت‌های مرتبط، یا منفصل و یا تکراری. مثال: 1989.3.5a & 1989.3.5b شماره امانت (سه‌گانه) شماره امانت متوالی / سال امانت / چندمین شیئی در امانت خاص. مثال: 22.1989.4	بروان ^۵
	اختصار نام فرد ابداع‌کننده شماره فهرست / شماره ثبت (مسلول ورود) مثال: KM#62a---KM#62	بروس و مایکل ^۶
	اختصار نام سازمان / سال ورود. مثال: IRBA1989.25.1 or X.119	ترنز، دارل و لا ^۷
	۱. شماره فهرست / شماره قسمت / سال دسترسی. مثال: 37.2.912	جانستون و میدور وودراف ^۸

1. Alberta Museums
2. Alberta Museums Association, Recognized Museum Program: Application Instructions and Reference Guide.
3. Buck, Numbering. Museum Registration Methods: Collections Management.
4. Historical Museum at Fort Missoula
5. Brown, Historical Museum at Fort Missoula: Collections Policy & Procedures Manual.
6. Bruce, standard catalog of world coins, 2008.
7. Thornes, Introduction to Object ID: Guidelines for Making Records that Describe Art, Antiques, and Antiquities.
8. Johnston, Marking. Museum Registration Methods: Collections Management.

نام موزه‌ها	روش شماره‌دهی	نویسنده
	۲. سال دسترسی / نام یا اختصار نام موزه یا شماره شناساگر مثال: DIA1978.4	
موزه بروکلین ^۱	دارای پنج روش شماره‌دهی است: ۱. اشیاء را از ۱ تا ۸۵۴ علامت‌گذاری کرده‌اند. در این روش، اشیاء براساس جنس (ماده) و نوع سازمان‌دهی شده‌اند. مثال: گلدان سنگی ۱-۱۰۰ ابزار سنگی ۱۰۱-۱۱۴ / ابزار نقره‌ای و برنزی ۳۲۸-۳۴۲ ۲. شماره یا کد خاص برای هر اعطاکننده یا امانت‌دهنده مجموعه / شماره ثبت. مثال: 11186.1 & 11186.2 ۳. سال ورود / شماره ثبت (مسلول ورود). مثال: 09.82 ۴. شماره‌دهی سه‌گانه سال ورود / چندمین مجموعه در سال خاص / چندمین شیء در مجموعه خاص مثال: 09.889.1 & 09.889.2 ۵. E (اشیاء قدیمی) / شماره ثبت (مسلول ورود). مثال: E1436	میلیونیس ^۲
	پیشوند (نشان‌دهنده مجموعه و یا مقوله‌بندی شیء) / چندمین شیء در مجموعه / پسوند (نشان‌دهنده زیرگروه). مثال: (design) Des 207 d (dishes)	هاهمن ^۳

جدول (۱۰) نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین موزه‌ها براساس منابع (القبایی نام نویسنده)

نام موزه‌ها	نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه	نویسنده
موزه‌های آلبرتا	براساس تسلسل تاریخی	انجمن موزه‌های آلبرتا ^۴
	براساس القبایی کشورها، القبایی تقسیمات فرعی جغرافیایی، تسلسل تاریخی، نوع و ارزش سکه	بروس و مایکل ^۵

1. Brooklyn Museum
2. Meleounis, Managing Early Museum Collection of Ancient Egeptian Materials.
3. Hohmann, Museum ID-Identifying museums and museum objects on the internet.
4. Alberta museums Association, recognized Museum program: Application Instructions and Reference Guide.
5. Bruce, Standard Catalog Of World Coins, 2008.

جدول (۱۱) چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن و چیدمان مدارک مربوط به این اشیاء در موزه‌های خارج از ایران (الفبایی نام موزه)

نام موزه‌ها	چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن	چیدمان مدارک مربوط به سکه‌ها و اسکناس‌ها	نام مصاحبه‌شونده‌ها (موزه‌دارها)
بانک ملی بلغارستان، موزه	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه	لزرزا
مجموعه سکه‌شناسی بانک آلفا (یونان)	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه‌ها	بی‌پاسخ	تسانگ
موزه بریتانیا، انگلیس	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه‌ها	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه‌ها	هاکنهول
موزه پول بانک مرکزی لیتوانی	براساس روش شماره‌دهی و براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین این موزه	براساس روش شماره‌دهی و براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین این موزه	رزاس
موزه نیوزیلند	براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در این موزه‌ها	بی‌پاسخ	مک گیل

جدول (۱۲) چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن و چیدمان مدارک مربوط به این اشیاء در موزه‌ها براساس منابع (الفبایی نام نویسنده)

نام موزه‌ها	چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن	چیدمان مدارک مربوط به سکه‌ها و اسکناس‌ها	نویسنده
موزه‌های آلبرتا		براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه	انجمن موزه‌های آلبرتا ^۱
		براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه	باک ^۲
موزه تاریخی قلعه میسولا		براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه	بروان ^۳

1. Alberta Museum Association, Recognized Museum Program: Application Instruction and Reference Guide.
2. Buck, Numbering. Museum Registration Methods: Collections Management
3. Brown, Historical Museum at For Missoula: Collections Policy & Procedures Manual.

نام موزه‌ها	چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن	چیدمان مدارک مربوط به سکه‌ها و اسکناس‌ها	نویسنده
اختصاص به موزه خاصی ندارد	براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین موزه	براساس نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین موزه	بروس و مایکل ^۱
اختصاص به موزه خاصی ندارد		براساس روش شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه	ترنز، دارل و لا ^۲

۳. چه نتایجی از مقایسه روش‌های سازمان‌دهی متداول سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های ایران با روش‌های برتر سازمان‌دهی این اشیاء به‌دست می‌آید؟

روش‌هایی که به‌منظور سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌های ایران به‌کار می‌رود، بسیار ابتدایی هستند؛ اما این امر در بسیاری از موزه‌های مطرح جهان، مانند موزه‌های حاوی سکه و اسکناس آمریکا و به‌ویژه انگلیس نیز مشاهده می‌شود. در اینجا بیشتر به جنبه شماره‌دهی و نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین (دو جنبه از سازمان‌دهی) پرداخته شده است.

درمورد نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین، شباهت‌های بسیاری بین موزه‌های ایران و موزه‌های خارج از ایران وجود دارد. در مجموع این نظم نسبت به شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها قابلیت اجرایی بیشتری دارد. بهترین روش‌ها در این زمینه شامل موارد زیر است:

۱. بانک آنتارکتیکا، موزه ۲. سکه‌های جذاب جهان (باربادوس) ۳. موزه ویکتوریا (انگلیس)
درمورد شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها، در موزه‌های ایران و موزه‌های خارج از ایران شماره که به این اشیاء داده می‌شود، بیشتر نقش شماره ثبت را داراست (به‌ویژه در موزه‌های ایران). بهترین روش‌ها در این زمینه شامل موارد زیر است:

۱. بانک آنتارکتیکا، موزه ۲. موزه پول (آمریکا) ۳. موزه پول بانک مرکزی لیتوانی
اما مشکل اصلی در سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها عدم هماهنگی بین شماره‌دهی و نظم حاکم بر چیدمان این اشیاء در ویتترین (به‌ویژه در موزه‌های ایران) است. در حال حاضر، روش شماره‌دهی سه‌گانه و شماره فهرست به‌عنوان استاندارد، جهت شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در سطح جهانی مطرح هستند. این دو روش نیز تنها به جنبه شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها پرداخته‌اند و به نظم حاکم بر چیدمان این اشیاء توجه نکرده‌اند. از بین روش‌هایی که بیان شد، نظام

1. Bruce, Standard Catalog of World Coins, 2008
2. Thornes, Introduction to Object ID: Guidelines For Making Records that Describe Art, Antiques, and Antiquities.

هماهنگ^۱ سعی در از بین بردن مشکلات موجود (در سؤال ۴ ارائه شده است) در سازمان دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها و یکپارچه کردن روش سازمان دهی این اشیاء در موزه‌ها کرده است. موزه تماشگاه پول و بخش سکه و مهر موزه ملی ایران، اصلی‌ترین موزه‌های فعال در زمینه نظام هماهنگ هستند.

۴. روش‌های سازمان دهی متداول سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها دارای چه مزایا و معایبی هستند؟

با توجه به جدول‌های ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ و سایر اطلاعات بیان‌شده در این پژوهش

پاسخ این سؤال بیان گشته است. مزایای سازمان‌دهی‌های متداول سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها:

۱. نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها؛ (این عناصر بیشتر براساس تسلسل

تاریخی تعیین شده‌اند، مانند قاره، کشور، دوره و پادشاه)

۲. بعضی عناصر مطرح در شماره‌دهی‌های متداول سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها. (مانند کد

موزه، ابتدای نام شیء، جنس، دوره و سال ساخت)

معایب سازمان‌دهی‌های متداول سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها:

۱. عدم هماهنگی میان نظم حاکم بر چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین، شماره‌دهی این

اشیاء، چیدمان مدارک مربوط به این اشیاء و چیدمان سکه‌ها و اسکناس‌ها در مخزن موزه‌ها؛

۲. روش‌های مختلف شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در یک موزه؛

۳. روش‌های مختلف شماره‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها؛

۴. عدم ارتباط عناصر مطرح در شماره‌دهی‌ها با هویت و سلسله تاریخی سکه‌ها و اسکناس‌ها؛

(شماره اختصاص یافته به سکه‌ها و اسکناس‌ها، بیشتر نقش شماره ثبت را داراست)

۵. عدم هماهنگی عناصر مطرح در شماره‌دهی‌ها، با عناصر مطرح در نظم حاکم بر چیدمان

سکه‌ها و اسکناس‌ها در ویتترین موزه‌ها؛ (به‌طور کلی موزه‌ها، از نظم تسلسل تاریخی به‌منظور چیدمان

سکه‌ها و اسکناس‌ها، استفاده می‌نمایند)

۶. عدم به یادسپاری و درک خوب نسبت به شماره اختصاص یافته به سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها؛

۷. عدم توجه به استاندارد سازی در زمینه سازمان دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها؛

۸. عدم هماهنگی و یکپارچگی در سازمان دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در یک موزه؛

۹. عدم هماهنگی و یکپارچگی در سازمان دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در میان موزه‌ها؛

۱۰. عدم درک خوب نسبت به سازمان دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها؛ (سازمان دهی سکه‌ها

و اسکناس‌ها در هر موزه‌ای تنها برای موزه‌دارها و متصدیان مربوطه قابل درک است)

۱۱. عدم درک خوب نسبت به دستیابی به سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها.

۱. نظام هماهنگ نقش شماره استاندارد بین‌المللی، شماره بازیابی و شناسنامه را برای سکه‌ها و اسکناس‌ها دارد.

نتیجه

همان‌طور که بیان شد در حال حاضر، روش‌های مختلفی به منظور سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها وجود دارد. روش‌هایی که به منظور سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها استفاده می‌شود و حتی برخی از استانداردهایی که برای این منظور ارائه شده‌اند، برای سازمان‌دهی این اشیاء موزه‌ای از کارایی کافی برخوردار نیستند. چنین تنوعی در سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها موجب ایجاد سردرگمی در موزه‌دارها و محققان شده است.

از میان روش‌هایی که به منظور سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها بیان شد، نظام هماهنگ با از بین بردن موانع سعی در سازمان‌دهی یکپارچه سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها دارد. این نظام در چهار جنبه سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها قابلیت استفاده دارد و در نتیجه سازمان‌دهی این اشیاء را در موزه‌ها تسهیل می‌کند. ایجاد نظام هماهنگ می‌تواند با کمترین تغییر در ساختار فعلی موزه‌ها، زمینه لازم جهت پاسخگویی هرچه بهتر به نیازهای مراجعان را فراهم آورد. امید است پژوهش حاضر با شناسایی و بررسی روش‌های سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها گامی مؤثر در جهت سازمان‌دهی یکپارچه سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها برداشته باشد.

منابع و مآخذ

۱. تقی‌زاده، سعیده، *سازمان‌دهی سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها؛ روش‌ها و خط‌مشی توسعه*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، تهران، ۱۳۹۰.
۲. تقی‌زاده، سعیده و سعید رضایی شریف آبادی و معصومه کربلا آقایی کامران، «سازمان‌دهی یکپارچه سکه‌ها و اسکناس‌ها در موزه‌ها»، *گنجینه اسناد*، بهار ۱۳۹۱، ش ۲۲، ص ۱۲۶-۱۰۶.
۳. حق‌صفت، عبدالعزیز، *دو روی سکه: سکه‌های ماشینی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۶ - ۱۳۵۸*، (علیرضا سلطانی حقیقی، ویراستار)، تهران، سی بال هنر، ۱۳۸۷.
4. Alberta Museums Association. Recognized Museum Program: Application Instructions and Reference Guide, 2010, Retrieved September 27, 2011, From: http://museums.ab.ca/files/Recognized%20Museum%20Program%20Application%20Instructions%20and%20Reference%20Guide_2010.pdf.
5. Boylan, Patrick, Woollard, Vicky, *The Trainer's Manual: For use with Running a Museum: A Practical Handbook*, France, UNESCO, 2006, Retrieved September 26, 2011, From: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001478/147869e.pdf>.
6. Brown, Robert M. , *Historical Museum at Fort Missoula: Collections Policy & Procedures Manual*, 2009, Retrieved September 21, 2011, From:

<http://www.fortmissoulamuseum.org/docs/Collections%20Policy%20Procedure%20Manual%20Final-Aug09.pdf>.

7. Bruce, Colin R., Michael, Thomas, 2008 Standard catalog of world coins (35 rded.), USA, krause publications, 1901-2000, Retrieved January 27, 2011, From: <http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=rseuLmTIEZAC&oi=fnd&pg=PA4&dq=standard+catalog+of+world+coins&ots=XAuA0L9Rsm&sig=94dU6pk3UL0RoqlToyybbOqcD5s#v=onepage&q=standard%20catalog%20of%20world%20coins&f=false>.
8. Buck, Rebecca, Numbering. Museum Registration Methods: Collections Management (5 rded.), (n.d.), Retrieved September 2, 2011, From: <http://depts.ttu.edu/museumttu/CFASWebsite/5327%20folder/readings/Registration%20Methods%20206-208,%20219-222,%20233-276.pdf>.
9. Canadian Heritage Information Network (CHIN), CHIN Guide to Museum Standards, 2010, Retrieved March 29, 2011, From: http://pro.rcip-chin.gc.ca/normes-standards/guide_normes_musees-museum_standards_guide/index-eng.jsp.
10. Cuhaj, George S. (Ed.), Standard catalog of world paper money (16rded.), USA, krause publications, 1961, Retrieved January 27, 2011, From: <http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=yArRzO06Z5UC&oi=fnd&pg=PA1&dq=standard+catalog+of+world+coins&ots=ypltnRa14O&sig=nVnrzlt-L5pKlhIOZJvof7lcco#v=onepage&q=standard%20catalog%20of%20world%20coins&f=false>.
11. Hohmann, Georg, *MuseumID-Identifying museums and museum objects on the internet*, 2010-2011, Retrieved September 26, 2011, From: <http://museumid.net/documentation>
12. Johnston, Tamara, Meador Woodruff, Robin, Marking. Museum Registration Methods: Collections Management (5 rded.), (n.d.), Retrieved September 2, 2011, From: <http://depts.ttu.edu/museumttu/CFASWebsite/5327%20folder/readings/Registration%20Methods%20206-208,%20219-222,%20233-276.pdf>.
13. Meleounis, Dimitrios, Managing Early Museum Collection of Ancient Egeptian Materials, 2009, Retrieved September 26, 2011, From: [http://domapp01.shu.edu/depts/uc/apps/libraryrepository.nsf/resourceid/734830904D748619852575EE00463F46/\\$File/Meleounis-Dimitrios-S_Masters.PDF?Open](http://domapp01.shu.edu/depts/uc/apps/libraryrepository.nsf/resourceid/734830904D748619852575EE00463F46/$File/Meleounis-Dimitrios-S_Masters.PDF?Open)
14. Thornes, Robin, Dorrell, Peter, Lie, Henry, Introduction to Object ID: Guidelines for Making Records that Describe Art, Antiques, and Antiquities (Anita Keys, Ed.), USA, J. Paul Getty Trust, 1999, Retrieved September 2, 2011, From: http://archives.icom.museum/object-id/guide/guide_contents.html.